

Затверджено
наказом Національної металургійної
академії України від 15.02.2018 №29аг

Звіт
за результатами оцінки корупційних ризиків у діяльності
Національної металургійної академії України

Як відомо, корупція є однією із найнебезпечніших загроз правам людини, демократії, правопорядку, чесності та соціальній справедливості, вона перешкоджає економічному розвитку та загрожує належному і справедливому функціонуванню держав, має негативні фінансові наслідки для громадян, компаній і держав, а також для міжнародних установ.

Нині в нашій державі здійснюється низка заходів у сфері запобігання та протидії корупції, більша частина з яких як і в інших країнах Європи спрямована саме на запобігання корупції.

Одним із основних напрямків у сфері запобігання корупції є виявлення корупційних ризиків, які можуть виникнути в діяльності державних службовців, посадових осіб установ, організацій та закладів вищої освіти, у тому числі у діяльності посадових осіб та інших працівників Національної металургійної академії України, а також усунення умов та причин виникнення цих ризиків.

Національна металургійна академія (далі - НМетАУ) активно проводить роботу щодо запобігання та виявлення корупції, усунення передумов для її виникнення.

Однак, незнання та нерозуміння умов і обставин, за яких виникає та розвивається корупція, створює перешкоди на шляху ефективного запобігання цього негативного соціального явища. Відтак, раціональне планування заходів протидії корупції завжди має відбуватися при чіткому розумінні всього спектру корупційних ризиків.

Здійснення об'єктивної оцінки корупційних ризиків у діяльності НМетАУ є необхідним кроком у запобіганні порушень антикорупційного законодавства його працівниками.

Оцінка корупційних ризиків дозволить забезпечити відповідність антикорупційних заходів специфіці діяльності НМетАУ та сприятиме раціональному використанню ресурсів, які виділяються на проведення роботи з попередження корупції.

1. Загальні положення

Цей документ з оцінки корупційних ризиків у діяльності НМетАУ та рекомендації для їх усунення (далі - Звіт) **визначає:**

- поняття «корупційні ризики»;
- способи виявлення корупційних ризиків, які можуть виникнути в діяльності посадових та службових осіб НМетАУ;

- причини, що породжують корупційні ризики у діяльності посадових осіб НМетАУ;
- сфери діяльності НМетАУ з найбільшими корупційними ризиками;
- управління корупційними ризиками (заходи протидії та запобігання корупційним ризикам в НМетАУ).

Системна робота з виявлення корупційних ризиків в НМетАУ здійснюється з метою зменшення проявів корупції та її наслідків через реалізацію нормативно-правових, організаційних та інших заходів.

Основними завданнями Звіту є:

- окреслене коло причин і умов, що можуть породжувати корупцію;
- профілактика корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних з корупцією, мінімізація проявів корупції, формування серед працівників нетерпимого, негативного ставлення до корупції як до суспільно-небезпечного явища;
- створення ефективної системи запобігання та виявлення корупції в НМетАУ);
- забезпечення поінформованості працівників про здійснення заходів щодо запобігання корупційним правопорушенням та правопорушенням, пов'язаних з корупцією.

Метою виявлення та оцінки корупційних ризиків є визначення конкретних процесів, напрямів в діяльності НМетАУ, при реалізації яких існує висока ймовірність скоєння працівниками НМетАУ корупційних правопорушень та/або правопорушень, пов'язаних з корупцією.

Визначення для кожної сфери діяльності НМетАУ корупційних ризиків, не є беззаперечним свідченням про існування фактів корупції, а є лише підставою обґрунтовано припускати їх виникнення у разі недотримання посадовими особами НМетАУ вимог антикорупційного законодавства та встановлених внутрішніх процедур.

Рекомендації містять примірний, але невичерпний перелік типових корупційних ризиків, загальних способів їх виявлення та правил усунення (мінімізації).

2. Поняття корупційних ризиків та алгоритм дій щодо їх виявлення та управління ними

Під корупційними ризиками розуміються нормативно-правові, адміністративні, організаційні, а також інші фактори (чинники, умови) у діяльності посадових осіб НМетАУ, що сприяють або можуть сприяти вчиненню корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних з корупцією.

Робота з корупційними ризиками в НМетАУ побудована в наступній послідовності:

- ідентифікація корупційних ризиків;
- оцінка корупційних ризиків;
- управління корупційними ризиками;

- розробка антикорупційних програм та планів, а також контроль за їх реалізацією.

Ідентифікація корупційних ризиків - це процес виявлення, усвідомлення та розуміння корупційних ризиків працівниками НМетАУ.

Оцінка корупційних ризиків полягає у визначенні потенційних та реальних наслідків для певних сфер діяльності НМетАУ у разі недотримання працівниками НМетАУ вимог антикорупційного законодавства. Крім того, при оцінці корупційних ризиків НМетАУ може визначати ймовірність їх виникнення в діяльності структурного підрозділу чи НМетАУ в цілому.

Управління корупційними ризиками - це визначення та відбір найбільш ефективних заходів протидії та запобігання корупційним правопорушенням та правопорушенням, пов'язаних з корупцією в НМетАУ.

На стадії **планування та контролю** реалізації відповідних антикорупційних програм та планів проводиться розробка подальших кроків НМетАУ щодо ідентифікації, оцінки та управління корупційними ризиками, здійснюється аналіз ефективності запроваджених раніше заходів протидії та запобігання корупційним правопорушенням та правопорушенням, пов'язаних з корупцією, та здійснюється контроль за їх виконанням.

При практичному аналізі окремих сфер та видів діяльності НМетАУ, залежно від конкретних обставин, можуть застосовуватися й інші, відмінні від зазначених у Звіті, способи виявлення корупційних ризиків, розроблятися й використовуватися специфічні методи їх попередження та усунення (мінімізації), більш характерні для певної, конкретної сфери діяльності деканата, кафедри та кожного структурного підрозділу НМетАУ.

3. Способи виявлення корупційних ризиків, які застосовувались при їх оцінці

Комісія з оцінки корупційних ризиків та моніторингу виконання Антикорупційної програми, яка була створена наказом НМетАУ від 18.01.2018 № 03аг, в процесі роботи керувалася наявною в НМетАУ інформацією, а також використовувала внутрішні й зовнішні ресурси.

Зокрема, Комісією проведений ґрунтовний аналіз наступних складових:

- попередня діяльність структурних підрозділів НМетАУ з метою виявлення заходів, процедур та рішень, які могли стати причиною вчинення працівниками НМетАУ корупційних правопорушень та/або правопорушень, пов'язаних з корупцією;

- попередня діяльність факультетів, кафедр та структурних підрозділів НМетАУ з метою виявлення заходів, процедур та рішень, які були спрямовані на усунення (мінімізацію) передумов до вчинення корупційних правопорушень та/або правопорушень, пов'язаних з корупцією;

- результати зовнішніх та внутрішніх перевірок, службових розслідувань, що полягає в аналізі актів, довідок та інших документально оформлених результатів проведених заходів, зокрема, наданих рекомендацій, у сферах, де виявлені порушення відповідних нормативних вимог та їх теперішній стан, на

предмет ймовірності вчинення (сприяння вчиненню) корупційних правопорушень та/або правопорушень, пов'язаних з корупцією;

- листи, звернення, скарги, які надійшли від фізичних та юридичних осіб, що містять інформацію про сфери та напрями діяльності НМетАУ, в яких можливе вчинення корупційних правопорушень. При цьому, особлива увага приділялася скаргам на діяльність окремих посадових осіб НМетАУ, що, у свою чергу, дозволяє прослідкувати системність їхньої недоброчесної поведінки;

- нормативні та організаційно-розпорядчі документи, що регулюють діяльність структурних підрозділів НМетАУ та окремі процедури, на предмет наявності в них положень, що можуть сприяти вчиненню корупційних правопорушень та/або правопорушень, пов'язаних з корупцією (корупціогенних факторів);

- характер та обсяг повноважень посадових осіб НМетАУ, що передбачає вивчення посадових інструкцій таких осіб, а також їх співставлення з реальним обсягом компетенції та здійснюваною діяльністю.

При використанні внутрішніх ресурсів проведено:

- обговорення на засіданнях Вченої Ради НМетАУ, Вчених Рад факультетів, кафедр з питань, пов'язаних з корупційними ризиками у діяльності посадових осіб НМетАУ, а також спільний пошук шляхів їх усунення (мінімізації);

- аналіз результатів службових перевірок, з метою вивчення фактів протиправної поведінки посадових осіб НМетАУ та їх результатів, а також причин та умов, що сприяли вчиненню правопорушень.

При використанні зовнішніх ресурсів здійснено:

- аналіз зовнішнього досвіду, що полягає у вивченні стану реалізації процедур, спрямованих на виявлення та запобігання корупції, що здійснюються іншими ВНЗ, а також державними органами;

- аналіз способів та позитивних практик управління корупційними ризиками, їх усунення (мінімізації) іншими ВНЗ;

- аналіз вітчизняних та міжнародних досліджень, тобто вивчення й узагальнення висновків і рекомендацій за результатами незалежних соціологічних, наукових, експертних та інших напрацювань в антикорупційній сфері;

- моніторинг повідомлень у засобах масової інформації про недоліки певних процедур, корупційні схеми, недоброчесну поведінку посадових осіб НМетАУ (зокрема, виступів на радіо та телебаченні, публікацій та коментарів у друкованих засобах масової інформації, інтернет-виданнях тощо).

4. ідентифікованих корупційних ризиків та пропозиції щодо заходів їх усунення або зменшення рівня

4.1. Професійний відбір і комплектування кадрами

Кадри є основним ресурсом НМетАУ, що визначає в першу чергу успіх його діяльності. А тому відбір кадрів - це одна з найважливіших управлінських

функцій, що визначає подальшу долю НМетАУ, без якої неможливо реалізувати інші функції управління.

Відбір кадрів - це процедура виділення кандидатів із загальної кількості претендентів на вакантну посаду, диференціації кандидатів за ступенем їх відповідності майбутній діяльності та прийняття рішення про придатність або відвід кандидатів.

Варто відзначити, що система відбору керівного складу, науково-педагогічних та інших працівників НМетАУ, повинна бути відкритою, щоб кожен претендент мав можливість взяти участь у відборі на заміщення вакантних посад. При цьому, обов'язковим критерієм відбору кадрів повинна бути наявність у претендентів на посаду спеціальних знань, умінь, здібностей, досвіду роботи у відповідній сфері, високі морально-етичні якості.

Типові ризики:

- не проведення конкурсного відбору на заміщення вакантних посад керівного складу та науково-педагогічних працівників НМетАУ (кулуарне призначення, тобто без застосування прозорих і зрозумілих процедур з рівними умовами для всіх потенційних кандидатів);

- неповідомлення претендентом на зайняття вакантної посади про потенційний чи реальний конфлікт інтересів;

- подання претендентом на посаду недостовірних відомостей.

Рекомендовані способи усунення:

- проводити конкурсний (при можливості) відбір на всі наявні у НМетАУ вакансії;

- залучати до цього процесу фахівця з питань запобігання і протидії корупції;

- попереджати претендентів на посаду про відповідальність за подання недостовірних відомостей про себе;

- здійснювати перевірку достовірності наданих претендентом на посаду відомостей про себе з оригіналами або завіреними копіями відповідних документів, а також його відповідності кваліфікаційним вимогам;

- поширювати інформацію про вакантні посади, шляхом її розміщення на офіційному веб-сайті НМетАУ для забезпечення відповідності претендентів встановленим критеріям та залучення до участі у відборі більшого кола підготовлених осіб.

4.2. Робота з персоналом

Робота з персоналом - це всі управлінські дії, що прямо впливають на працівників, які зайняті в роботі НМетАУ.

Типові ризики:

- привілейоване чи завідомо упереджене ставлення до окремих працівників НМетАУ;

- застосування репресивних заходів впливу (переведення, зміна умов праці тощо) щодо осіб, які надають допомогу в запобіганні і протидії корупції (викривачів);

- приховування не етичної поведінки підлеглих;

- одержання посадовими особами НМетАУ подарунків від підлеглих.

Рекомендовані способи усунення:

- забезпечити наявність та дієвість каналів для інформування працівниками НМетАУ про відомі їм факти вчинення корупційних правопорушень або правопорушень, пов'язаних з корупцією;
- проводити навчання та підвищення кваліфікації керівників з питань управлінської діяльності;
- забезпечити посилений контроль щодо працівників, діяльність яких пов'язана з підвищеним корупційним ризиком;
- проводити періодичні анонімні опитування (анкетування) серед працівників з метою визначення рівня задоволеності роботою та загального рівня етики поведінки в НМетАУ;
- посилити діяльність всіх посадових осіб, які в тій чи іншій мірі відповідають за контроль та забезпечення виконання заходів щодо запобігання, протидії і виявлення корупції та дотриманням правил етичної поведінки на НМетАУ.

4.3. Управління зв'язками з іншими підприємствами, установами та організаціями

Окрему групу корупційних ризиків становлять ті, що виникають у сфері зовнішньої діяльності НМетАУ, тобто у його взаємовідносинах з іншими підприємствами, установами, організаціями або державними органами.

Типові ризики:

- приховування посадовою особою НМетАУ, неформальних зв'язків з суб'єктом господарювання, з яким НМетАУ перебуває у договірних відносинах, або має намір укласти договір (контракт);
- сприяння посадовою особою НМетАУ окремим суб'єктам господарювання при здійсненні господарської діяльності.

Рекомендовані способи усунення:

- запровадити облік фінансових інтересів (зокрема, наявних корпоративних прав) посадових осіб, на основі відомостей, що містяться у деклараціях про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру (з 01.01.2017 року - деклараціях осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування);
- забезпечити фіксацію та зберігання усієї документації в рамках процедури замовлення робіт (послуг);
- забезпечити охорону конфіденційної інформації, узгодити між зацікавленими суб'єктами господарювання правил її охорони;
- забезпечити укладення чітких та належно структурованих договорів (контрактів);
- провести оцінку корупційних ризиків та визначити заходи з їх усунення перед укладенням договору (контракту);
- забезпечити належний фінансовий облік та періодичне проведення аудиту діяльності НМетАУ.

4.4. Публічні закупівлі

Сфера публічних закупівель характеризується високим рівнем корупціогенності, що пов'язано з поширеною практикою непрозорого проведення закупівельних процедур. Водночас, прийняття нового Закону «Про публічні закупівлі» дозволило усунути багато таких факторів у цій сфері на законодавчому рівні. Закон, зокрема, удосконалив правила та умови здійснення закупівель, забезпечив створення системи електронних закупівель. Однак, на організаційному рівні мають місце окремі ризики, особливо коли йдеться про проведення допорогових закупівель.

НМетАУ докладає всіх можливих зусиль для мінімізації ризиків ділових відносин з контрагентами, які можуть бути залучені до корупційної діяльності, для чого проводиться перевірка терпимості контрагентів до корупції, у тому числі перевірка наявності у них власних антикорупційних програм, їх готовності включати в договори антикорупційні умови (застереження), а також надавати взаємне сприяння для етичного ведення господарської діяльності та запобігання корупції.

Типові ризики:

- розголошення посадовою особою НМетАУ одному з учасників процедури закупівель конфіденційної інформації, що може вплинути на результати торгів;
- приховування працівником НМетАУ, який безпосередньо залучений до організації процедури закупівель, наявного у нього конфлікту інтересів;
- змова учасників процедури закупівлі;
- фальсифікація документації;
- оприлюднення на офіційному веб-сайті не повної інформації про порядок проходження закупівель, їх оцінки та отримання рішення про затвердження;
- неповідомлення головою та/або членом тендерного комітету про наявність конфлікту інтересу;
- прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди головою та/або членом тендерного комітету від потенційного контрагента;
- зловживання при оцінці пропозицій учасників закупівлі з метою відхилення пропозиції учасника-переможця закупівлі.

Рекомендовані способи усунення:

- забезпечити формулювання чітких, однотипних кваліфікаційних критеріїв до учасників процедури закупівель;
- встановлювати не завищені кваліфікаційні критерії до учасників процедури закупівель;
- створити умови для вільного та рівного доступу потенційних учасників процедури закупівель до інформації, яка стосується порядку їх проведення;
- забезпечити розширення ринку конкуренції шляхом вжиття відповідних ефективних заходів.

4.5. Конфлікт інтересів

Особливу увагу в діяльності посадових осіб НМетАУ необхідно приділяти запобіганню та врегулюванню конфлікту інтересів.

На відміну від попереднього Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції», в якому надавалось лише загальне визначення конфлікту інтересів, Закон України «Про запобігання корупції» розрізняє два його види: реальний та потенційний.

Відповідно до ст. 1 вказаного Закону:

потенційний конфлікт інтересів - це наявність у особи приватного інтересу у сфері, в якій вона виконує свої службові чи представницькі повноваження, що може вплинути на об'єктивність чи неупередженість прийняття нею рішень, або на вчинення чи невчинення дій під час виконання зазначених повноважень;

реальний конфлікт інтересів - це суперечність між приватним інтересом особи та її службовими чи представницькими повноваженнями, що впливає на об'єктивність або неупередженість прийняття рішень, або на вчинення чи невчинення дій під час виконання зазначених повноважень.

Важливим є те, що наявність конфлікту інтересів не **обов'язково призводить до фактів корупції**, однак істотно підвищує ризик вчинення корупційних діянь та є по суті їх **передумовою**. Тому законодавством передбачено низку положень щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів.

Так, для посадових осіб юридичних осіб публічного права, Законом України «Про запобігання корупції» передбачені наступні обов'язки, спрямовані на запобігання та врегулювання конфлікту інтересів:

- вживати заходів щодо недопущення виникнення реального, потенційного конфлікту інтересів;

- не вчиняти дій та не приймати рішень в умовах реального конфлікту інтересів;

- вживати заходів для врегулювання реального чи потенційного конфлікту інтересів;

- повідомляти не пізніше наступного робочого дня з моменту, коли особа дізналася чи повинна була дізнатися про наявність у неї реального чи потенційного конфлікту інтересів безпосереднього керівника.

Працівникам НМетАУ рекомендується утримуватися від будь-яких пропозицій, прийняття яких може поставити його в ситуацію конфлікту інтересів.

Наведене означає, що, насамперед, **необхідно запобігати виникненню конфлікту інтересів**. Тому хибною є практика свідомого створення посадовою особою обставин конфлікту інтересів, а в подальшому вжиття заходів щодо його врегулювання.

В результаті перед НМетАУ, яке планує вжити заходів щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, стоїть складне завдання дотримання балансу між інтересами НМетАУ та інтересами його працівників.

З одного боку, працівники НМетАУ мають право у вільний від основної роботи час займатися будь-якою не забороненою законом діяльністю, вступати у майнові відносини тощо. З іншого боку, така приватна діяльність працівників, а також наявні у працівників сімейні та інші особисті відносини можуть суперечити інтересами НМетАУ.

Тому основним завданням діяльності НМетАУ щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів має стати обмеження та усунення впливу приватного інтересу працівників на реалізацію ними трудових функцій, зокрема, щодо прийняття ділових рішень, а не обов'язкова ліквідація обставин, що призводять до наявності конфлікту інтересів.

Шляхи врегулювання конфлікту інтересів визначені Законом України «Про запобігання корупції» (ст. 29):

- усунення особи від виконання завдання, вчинення дій, прийняття рішення чи участі в його прийнятті в умовах реального чи потенційного конфлікту інтересів;

- застосування зовнішнього контролю за виконанням особою відповідного завдання, вчиненням нею певних дій чи прийняття рішень;

- обмеження доступу особи до певної інформації;

- перегляду обсягу службових повноважень особи;

- переведення особи на іншу посаду;

- звільнення особи.

При вирішенні наявного конфлікту інтересів слід обирати найбільш м'який захід врегулювання з усіх можливих, з урахуванням існуючих обставин. Більш жорсткі заходи слід використовувати у разі, коли це викликано реальною необхідністю або у випадку, якщо більш м'які заходи виявилися недостатньо ефективними.

В основу роботи з управління конфліктом інтересів (запобігання, врегулювання) на НМетАУ слід покласти наступні **принципи**:

- індивідуальний розгляд і оцінка матеріальних та репутаційних ризиків для підприємства при виявленні кожного конфлікту інтересів та його врегулювання;

- конфіденційність процесів розкриття відомостей про конфлікт інтересів та його врегулювання;

- дотримання балансу інтересів підприємства і працівника при врегулюванні конфлікту інтересів;

- захист працівника від переслідування у зв'язку з повідомленням про конфлікт інтересів у іншого працівника НМетАУ.

Типові ризики:

- неповідомлення посадовою особою НМетАУ свого безпосереднього керівника про конфлікт інтересів та прийняття ним рішень в умовах його наявності;

- використання посадовою особою НМетАУ повноважень для отримання матеріальної або іншої особистої вигоди для себе чи інших осіб;

- використання посадовою особою повноважень з метою негативного впливу на осіб, щодо яких у них неприязне (упереджене) ставлення;

- вимагання неправомірної вигоди за вчинення (невчинення) певних дій;
- навмисне приховування конфлікту інтересів;
- неправомірне сприяння окремим фізичним (юридичним) особам чи їх об'єднанням.

Рекомендовані способи усунення:

- розробити методичні рекомендації з питань запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у діяльності посадових осіб НМетАУ, у яких навести типові приклади ситуацій конфлікту інтересів, визначити примірний алгоритм дій, спрямованих на його виявлення та врегулювання;
- забезпечити контроль за своєчасністю повідомлення посадовою особою НМетАУ свого безпосереднього керівника про наявність у неї реального чи потенційного конфлікту інтересів;
- здійснювати регулярний збір інформації про конфлікт інтересів у працівників НМетАУ;
- забезпечити безумовне притягнення до відповідальності працівників підприємства у разі неповідомлення ними у встановлених законом випадках та порядку про наявність реального конфлікту інтересів.

4.6. Отримання подарунків

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про запобігання корупції» подарунком є грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, які надають/одержують безоплатно або за ціною, нижчою мінімальної ринкової.

Посадовим особам НМетАУ слід відмовлятися від отримання подарунку, якщо існує ймовірність того, що:

- такий подарунок пов'язаний з перебуванням особи на посаді в НМетАУ;
- це може викликати конфлікт інтересів;
- це спричинить дискредитацію НМетАУ чи може завдати шкоду її репутації.

При цьому, посадові особи НМетАУ можуть приймати подарунки, які відповідають загальновизнаним уявленням про гостинність, у межах визначених Законом України «Про запобігання корупції».

Під загальновизнаними уявленнями про гостинність можна розуміти отримання подарунків від близьких осіб, давніх друзів чи добрих знайомих, які дарують подарунки з нагоди дня народження, ювілею або загальновизнаного свята (Новий рік, Міжнародний жіночий день, День захисника України тощо).

Обов'язковою умовою прийняття подарунку та проявів гостинності є те, що такі подарунки та прояви гостинності не є постійними (систематичними) і не впливатимуть на прийняття (утримання від прийняття) посадовою особою НМетАУ рішень у зв'язку із здійсненням нею своїх посадових повноважень у НМетАУ.

Типові ризики:

- використання традиції вітати посадових осіб НМетАУ з нагоди особистих та професійних свят;

- відсутність належного контролю за дотриманням норм Закону України «Про запобігання корупції» щодо відмови від одержання подарунків, а також декларування отриманих подарунків;

- виникнення конфлікту інтересів внаслідок одержання подарунку.

Рекомендовані способи усунення:

- запровадити облік (реєстр) пропонованих та наданих посадовим особам НМетАУ подарунків, одержаних як прояви гостинності або як дарунки для НМетАУ;

- усунути (мінімізувати) особисті, неформальні (позаробочі) контакти посадових осіб НМетАУ з представниками підприємств, установ, організацій з якими НМетАУ співпрацює.

4.7. Управління інформацією

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про інформацію» **інформація** - це будь-які відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді.

Конфіденційною є інформація про фізичну особу, а також інформація, доступ до якої обмежено фізичною або юридичною особою, крім суб'єктів владних повноважень. Конфіденційна інформація може поширюватися за бажанням (згодою) відповідної особи у визначеному нею порядку відповідно до передбачених нею умов, а також в інших випадках, визначених законом (ч. 2 ст. 21 Закону України «Про інформацію»).

До службової може належати така інформація (ст. 9 Закону України «Про доступ до публічної інформації»):

- що міститься в документах суб'єктів владних повноважень, які становлять внутрішню службову кореспонденцію, доповідні записки, рекомендації, якщо вони пов'язані з розробкою напряму діяльності установи або здійсненням контрольних, наглядових функцій органами державної влади, процесом прийняття рішень і передують публічному обговоренню та/або прийняттю рішень;

- зібрана в процесі оперативно-розшукової, контррозвідувальної діяльності, у сфері оборони країни, яку не віднесено до державної таємниці.

В свою чергу, відомості, пов'язані з виробництвом, технологією, управлінням, фінансовою та іншою діяльністю суб'єкта господарювання, що не є державною таємницею, розголошення яких може завдати шкоди інтересам суб'єкта господарювання, можуть бути визнані його **комерційною таємницею**.

Склад і обсяг відомостей, що становлять комерційну таємницю, спосіб їх захисту визначаються суб'єктом господарювання відповідно до закону (ч. 1 ст. 36 Господарського кодексу України).

Типові ризики при неправомірному використанні конфіденційної, комерційної чи іншої службової інформації:

- передача конфіденційної, комерційної чи іншої службової інформації третім особам, без законних на те підстав, з метою отримання неправомірної вигоди;

- використання персональних даних чи інформації про окремих осіб у власних корисливих цілях;
- розголошення конфіденційної, комерційної чи іншої службової інформації після звільнення з роботи;
- використання конфіденційної, комерційної та іншої службової інформації, інших ресурсів НМетАУ з метою організації власної справи.

Рекомендовані способи усунення:

- попереджати письмово про обмеження, пов'язані з роботою з конфіденційною, комерційною чи іншою службовою інформацією;
- забезпечити технічні обмеження під час роботи з конфіденційною, комерційною чи іншою службовою інформацією, зокрема, в частині доступу до неї, унеможливлення копіювання, пересилання чи іншого переміщення такої інформації;
- забезпечити обов'язковий облік та періодичні перевірки доступу і використання конфіденційної інформації;
- попереджати про недопустимість розголошення конфіденційної, комерційної та іншої службової інформації особою, після звільнення з роботи.

4.8. Управління фінансами

Управління фінансами - цілеспрямоване формування процесу перерозподілу фінансових ресурсів, діяльність по залученню та ефективному використанню фінансових ресурсів.

4.8.1. Оплата товарів, робіт, послуг

Типові ризики:

- навмисне, за домовленістю з постачальником, завищення вартості товарів, робіт та послуг;
- порушення посадовими особами платіжної дисципліни;
- упередженість посадових осіб, зокрема через наявність приватного інтересу, при розподілі коштів на користь контрагентів НМетАУ (оплата послуг одних і затримка оплати на користь інших).

Рекомендовані способи усунення:

- періодично проводити внутрішній аудит використання фінансових ресурсів;
- проводити перевірку дотримання черговості платежів відповідно до організаційно-розпорядчих документів НМетАУ.

4.8.2. Оплата праці

Оплата праці (заробітна плата) - грошовий вираз вартості і ціни робочої сили, який виступає у формі будь-якого заробітку, виплаченого НМетАУ працівникові за виконану роботу.

Як соціально-економічна категорія заробітна плата служить основним засобом задоволення особистих потреб працюючих, економічним важелем, що стимулює розвиток суспільного виробництва, ріст продуктивності праці.

Типові ризики:

- отримання працівником НМетАУ, виплат на які він не мав права;

- вибірковий (привілейований чи упереджений) підхід при визначенні тарифних ставок, посадових окладів, надбавок, доплат, премій інших заохочувальних і компенсаційних виплат.

Рекомендовані способи усунення:

- дотримуватися посадовим особам при визначенні тарифних ставок, посадових окладів, надбавок, доплат, премій інших заохочувальних і компенсаційних виплат організаційно-розпорядчих та виробничих документів НМетАУ, а також чинного законодавства України.

4.9. Управління ресурсами

Управління ресурсами - це використання та розпорядження посадовими особами НМетАУ її ресурсами.

4.9.1. Використання матеріальних ресурсів

Типові ризики:

- використання посадовою особою ресурсів НМетАУ (засобів комунікації, оргтехніки, транспорту тощо) у власних цілях, в тому числі з метою отримання неправомірної вигоди;

- використання посадовою особою НМетАУ її ресурсів з метою отримання прибутку через використання своїх власних підприємств (корпоративних прав);

- привласнення працівником матеріальних ресурсів НМетАУ;

- неповернення отриманих у персональне користування (на зберігання) ресурсів підприємства після звільнення з роботи.

Рекомендовані способи усунення:

- попередити працівників про недопустимість використання матеріальних ресурсів підприємства для інших цілей, не викликаних службовою необхідністю;

- забезпечити дотримання правил користування окремими ресурсами, такими як засоби зв'язку, транспортні засоби тощо;

- встановити заборону щодо особистого одноособового вирішення питань про виділення (передачу) матеріальних ресурсів НМетАУ у своє персональне користування (на зберігання);

- обліковувати ресурси, надані (передані) посадовим особам НМетАУ в особисте користування (на зберігання), проводити періодичні звірки таких ресурсів та потреб у їх подальшому персональному використанні (зберіганні);

- забезпечити обов'язкове повернення матеріальних ресурсів підприємства, виділених (переданих) посадовим особам НМетАУ у користування (на зберігання) при звільненні з роботи.

4.9.2. Розпорядження матеріальними ресурсами

Типові ризики:

- навмисне завищення обсягів замовлень для використання надлишку в особистих цілях;

- штучне заниження експлуатаційних характеристик матеріальних ресурсів, що перебувають у використанні з метою їх подальшого списання (утилізації) чи заміни;

- заниження вартості майна, що підлягає списанню (утилізації) з метою його подальшого придбання.

Рекомендовані способи усунення:

- забезпечити притягнення до відповідальності осіб, наділених повноваженнями щодо управління матеріальними ресурсами підприємства, за невиконання або неналежне виконання обов'язків з управління та розпорядження майном;

- проводити звірки наявних матеріальних ресурсів із зазначеними у відомостях про придбання та списання (утилізацію);

- періодично проводити інвентаризацію та оцінку матеріальних ресурсів.

ВИСНОВКИ

За результатами аналізу діяльності посадових осіб НМетАУ було визначено низку ймовірних корупційних ризиків, а також надані рекомендації щодо способів їх усунення.

Пропонується наступний порядок здійснення оцінки корупційних ризиків:

- розгляд діяльності НМетАУ у вигляді окремих процесів (наприклад: відносини з контролюючими органами; участь у державних закупівлях; відносини з постачальниками та контрагентами тощо), в кожному з яких виділити складові елементи (підпроцеси);

- визначення осіб, що реалізують кожний конкретний процес та підпроцес («володільців процесу»), а також осіб, що здійснюють незалежний контроль за реалізацією таких процесів («контролерів») (наприклад: погодження рішень керівником іншого структурного підрозділу НМетАУ, юристом, начальником відділом кадрів, бухгалтером; візування документів тощо);

- визначення ступеня ризику для кожного процесу та підпроцесів, при реалізації яких виникнення корупційних правопорушень є найбільш ймовірним. Визначення ступеня ризику бажано позначати: «мінімально ризикований»; «середньо ризикований»; «потенційно ризикований»; «ризикований»; «надзвичайно ризикований» (потребує максимального рівня контролю).

Додатково, для кожного підпроцесу, реалізація якого пов'язана з корупційним ризиком, слід скласти опис можливих корупційних правопорушень, що включатиме:

- характеристику неправомірної вигоди чи переваг, що можуть бути отримані підприємством або його окремими працівниками за результатами вчинення корупційного правопорушення;

- посади в НМетАУ, які є «ключовими» для потенційного вчинення корупційного правопорушення, тобто участь яких є необхідною для того, щоб вчинення корупційного правопорушення стало можливим (наприклад, особи відповідальні за розпорядження коштами на представницькі витрати, надання дарунків від імені підприємства тощо);

- можливі форми вчинення корупційних правопорушень (здійснення платежів, надання матеріальних цінностей у формі подарунків, користування майном).

Способами мінімізації корупційних ризиків у діяльності посадових осіб НМетАУ є:

- аналіз управлінських процесів в НМетАУ і на предмет наявності корупціогенних факторів та підготовка пропозицій щодо їх усунення чи мінімізації;

- проведення оцінки ефективності антикорупційної політики НМетАУ, в тому числі із залученням громадськості;

- проведення опитувань, анкетувань та застосування інших соціологічних методів досліджень з метою виявлення корупційних ризиків та порушень правил етичної поведінки в діяльності НМетАУ;

- організація тренінгів, практичних навчань з антикорупційної тематики;

- організація плідної взаємодії з громадськістю, міжнародними організаціями у сфері запобігання і протидії корупції;

- формування та періодичне оновлення переліку посад НМетАУ з найбільшими ризиками вчинення корупційних правопорушень чи порушень правил етичної поведінки;

- здійснення інших заходів з метою формування несприйняття та засудження працівниками будь-яких проявів корупції в НМетАУ.

Таким чином, комісією з оцінки корупційних ризиків та моніторингу виконання Антикорупційної програми НМетАУ здійснено опис ідентифікованих корупційних ризиків, чинників корупційних ризиків та можливих наслідків корупційного правопорушення чи правопорушення, пов'язаного з корупцією.

Крім того, запропоновані заходи щодо усунення виявлених корупційних ризиків, що полягають у визначенні можливих механізмів протидії та запобігання корупційним ризикам, містять пропозиції щодо шляхів їх реалізації та спрямовані на ліквідацію або мінімізацію умов (причин) виникнення корупційних ризиків.

Голова комісії з оцінки
корупційних ризиків та моніторингу
виконання Антикорупційної програми
проректор з наукової роботи

Ю.С. Проїдак

Посадова особа НМетАУ, відповідальна
за реалізацію Антикорупційної програми,
начальник відділу кадрів

В. С. Шифрін

Оцінка корупційних ризиків у діяльності Національної металургійної академії України

1. Оцінка ймовірності виникнення корупційного ризику. (Додаток 1,2)

Визначається відповідно до частоти випадків вчинення корупційного правопорушення чи правопорушення, пов'язаного з корупцією,

Відповідно до критеріїв ймовірності виникнення корупційному ризику йому присвоюється рівень «низький», «середній», «високий».

Частота випадків вчинення корупційного правопорушення чи правопорушення, пов'язаного з корупцією, визначається за такими рівнями:

- напевно або майже напевно - корупційне правопорушення чи правопорушення, пов'язане з корупцією, може бути скоєно у короткостроковій перспективі - найближчі кілька місяців (до одного року) - та може бути повторено;

- рідко - корупційне правопорушення чи правопорушення, пов'язане з корупцією, було вчинено тільки один раз протягом останніх трьох років та існує ймовірність, що його буде вчинено протягом трьох років;

- ніколи - корупційне правопорушення чи правопорушення, пов'язане з корупцією, не було скоєно і вірогідність його вчинення майже неможлива.

Ймовірність виникнення корупційного ризику оцінюється за трибальною шкалою: низька - 1 бал; середня - 2 бали; висока - 3 бали.

2. Наслідки корупційного правопорушення чи правопорушення, пов'язаного з корупцією. (Додаток 3)

Корупційному ризику присвоюється рівень «низький», «середній», «високий».

Оцінка наслідків корупційного правопорушення чи правопорушення, пов'язаного з корупцією, визначається відповідно до розмірів втрат НМетАУ, які комісія встановлює самостійно.

Наслідки корупційного правопорушення чи правопорушення, пов'язаного з корупцією, оцінюються за трибальною шкалою: низький - 1 бал; середній - 2 бали; високий - 3 бали.

3. Результати оцінки корупційних ризиків за кількісним рівнем. (Додаток 4)

Пріоритетність (ступінь) корупційних ризиків встановлюється за їх кількісним рівнем, який визначається добутком рівня ймовірності виникнення корупційного ризику на рівень наслідку корупційного правопорушення чи правопорушення, пов'язаного з корупцією.

Пріоритетність корупційних ризиків оцінюється за шкалою:

- низька - від 1 до 2 балів;
- середня - від 3 до 4 балів;
- висока - від 6 до 9 балів.

Результати оцінки ймовірності виникнення корупційного ризику

Перелік ідентифікаційних ризиків	Рівні (кількість балів)		
	Низький	Середній	Високий
Ризик 1. Професійний відбір і комплектування кадрами	1		
Ризик 2. Робота з персоналом	1		
Ризик 3. Управління зв'язками з іншими підприємствами, установами та організаціями		2	
Ризик 4. Публічні закупівлі			3
Ризик 5. Конфлікт інтересів		2	
Ризик 6. Отримання подарунків		2	
Ризик 7. Управління інформацією	1		
Ризик 8. Управління фінансами 1. Оплата товарів, робіт, послуг 2. Оплата праці	1	2	
Ризик 9. Управління ресурсами 1. Використання матеріальних ресурсів 2. Розпорядження матеріальними ресурсами		2 2	

Додаток 2

Критерії визначення рівнів ймовірності наслідків корупційного правопорушення чи правопорушення, пов'язаного з корупцією

Рівень ймовірності	Критерії визначення рівня ймовірності		
	Фінансові втрати	Рівень відповідальності	Репутаційні втрати
Високий	Значні фінансових втрати	Очкуються судові процеси проти НМетАУ, або його посадових осіб. Вчинення корупційного правопорушення чи правопорушення, пов'язаного з корупцією, передбачає кримінальну відповідальність	Втрати репутації серед широких верств населення
Середній	Фінансові втрати наявні, але незначні	Вчинення правопорушення, пов'язаного з корупцією, передбачає адміністративну відповідальність	Втрата репутації серед сторін безпосередніх контактів
Низький	Не очікуються фінансових втрат	Вчинення корупційного правопорушення, чи пов'язаного з корупцією, передбачає дисциплінарну відповідальність	Втрата репутації серед працівників НМетАу

Додаток 3

Результати оцінки наслідків корупційного правопорушення чи правопорушення, пов'язаного з корупцією

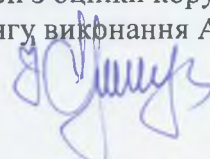
Перелік ідентифікованих ризиків	Низький	Середній	Високий
Ризик 1. Професійний відбір і комплектування кадрами	1		
Ризик 2. Робота з персоналом		2	
Ризик 3. Управління зв'язками з іншими підприємствами, установами та організаціями	1		
Ризик 4. Публічні закупівлі			3
Ризик 5. Конфлікт інтересів			3
Ризик 6. Отримання подарунків			3
Ризик 7. Управління інформацією	1		
Ризик 8. Управління фінансами 1. Оплата товарів, робіт, послуг 2. Оплата праці	1	2	
Ризик 9. Управління ресурсами 1. Використання матеріальних ресурсів 2. Розпорядження матеріальними ресурсами		2 2	

Додаток 4

Результати оцінки корупційних ризиків за кількісним рівнем

Перелік ідентифікованих ризиків	Бали за ймовірністю виникнення корупційного вчинку	Бали за наслідками корупційного вчинку	Пріоритетність корупційних ризиків	Оцінка
Ризик 1. Професійний відбір і комплектування кадрами	1	1	1 (1x1)	Низька
Ризик 2. Робота з персоналом	1	2	2 (1x2)	Низька
Ризик 3. Управління зв'язками з іншими підприємствами, установами та організаціями	2	1	2 (2x1)	Низька
Ризик 4. Публічні закупівлі	3	3	9 (3x3)	Висока
Ризик 5. Конфлікт інтересів	2	3	9 (3x3)	Висока
Ризик 6. Отримання подарунків	2	3	6 (2x3)	Висока
Ризик 7. Управління інформацією	1	1	1 (1x1)	Низька
Ризик 8. Управління фінансами 1. Оплата товарів, робіт, послуг 2. Оплата праці	2 1	2 1	4 (2x2) 1 (1x1)	Середня Низька
Ризик 9. Управління ресурсами 1. Використання матеріальних ресурсів 2. Розпорядження матеріальними ресурсами	2 2	2 2	4 (2x2) 4 (2x2)	Середня Середня

Голова комісії з оцінки корупційних ризиків та моніторингу виконання Антикорупційної програми
Ю.С. Проїдак

Посадова особа НМетАУ, відповідальна за реалізацію Антикорупційної програми
В.С. Шифрін

